

K optimalizaci sítě středních škol v Jihomoravském kraji

Vojtěch Procházka

Redakční poznámka: *Vojtěch Procházka je žákem Gymnázia Židlochovice (ve šk. roce 2010/2011 sextán). Je předsedou Studentské rady.*

V současné době se v rámci celé České republiky přistupuje k optimalizaci středních škol. Důvodem je předimenzování jejich kapacity. Ta není naplněna nyní a vzhledem k demografickému vývoji naplněna nebude ani v nejbližších 15 letech. Udržování současné sítě škol tedy představuje zbytečnou finanční zátěž a změny lze rozhodně označit za potřebné.

K redukci středních škol přistoupil i Jihomoravský kraj. Svůj návrh představuje na svých webových stránkách

<http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=165499&TypeID=2>.

Kromě demografického vývoje se zde uvádí i druhý důvod k optimalizaci. Prostředky ze státního rozpočtu jsou školám přidělovány podle počtu žáků, což pochopitelně vede ke snaze přijmout maximální možný počet zájemců. Zejména v současné situaci to ovšem znamená, že jsou přijímáni i žáci, kteří pro studium na daném typu školy nemají všechny předpoklady. Dochází tedy ke snižování nároků a poklesu kvality celého systému vzdělávání.

Optimalizací škol by Jihomoravský kraj rád dosáhl jak úspory finančních prostředků, tak zvýšení kvality vzdělávání. Návrh, který představil, stejně jako způsob jeho vytváření a projednávání však vzbuzují velké pochybnosti a deklarovaným cílům příliš neodpovídají.

Pomineme-li dva již představené důvody pro optimalizaci, má celý návrh podobu seznamu škol určených ke slučování. Tento seznam však není žádným způsobem vysvětlen. Za prvé není jasné, jaký postup byl při výběru škol zvolen. Za druhé není ani zřejmé, kdo za vytvořený návrh zodpovídá, kdo jej vlastně projednával, a především, kdo jej vytvořil. Tyto skutečnosti pak vedly k sepsání žádosti o informace dle zákona č. 106/1999 Sb.

Odpověď na tuto žádost včetně zveřejněných dokumentů lze dohledat na <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=169219&TypeID=2>. Především materiály zpracované Odborem školství (OŠ) nás přivedou k mnoha překvapivým zjištěním. Nalezneme v nich totiž kritéria, která tento odbor zvolil pro určení škol k optimalizaci:

- 1) *Počet žáků denního studia min. 12 tříd, tj. 360 žáků (-5 % rezerva) = min. 342 žáků*
- 2) *Kapacita školy (nejvyšší povolený počet žáků školy) naplněna na min. 75 %*
- 3) *Průměrná naplněnost tříd – min. 24 žáků ve třídě*
- 4) *Vicestupňová oborová nabídka*
- 5) *Užívané nemovitosti v majetku JMK*

(Citováno z dokumentu os_kriteria_skoly.xls, zveřejněného dle zákona 106/1999 Sb. na <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=169219&TypeID=2>, 26. 8. 2011. Aplikace těchto kritérií na jednotlivé školy je patrná z dokumentu os_kriteria_2010.xls, zveřejněného tamtéž.)

Pokud je cílem optimalizace skutečně zvýšení kvality vzdělávání, pak je velmi zvláštní, že takto nastavená kritéria v žádném směru nereflektují kvalitu škol. Stejně tak se lze pozastavit nad tím, že materiály OŠ naprosto neberou v úvahu hledisko regionální (např. počet dětí v jednotlivých oblastech kraje, dopravní dostupnost, ...). Ovšem i v případě, že od těchto dvou nedostatků odhlédneme, všechna použitá kritéria se ukáží jako špatně zvolená, ne-li zcela chybná. Rozeberme si nyní proč.

1) *Počet žáků denního studia min. 12 tříd, tj. 360 žáků (-5 % rezerva) = min. 342 žáků*

Vzhledem k absenci zdůvodnění se lze právem domnívat, že číslo 342 bylo zvoleno zcela náhodně. (Naopak z jiného úhlu pohledu mohlo být úřadem zvoleno velice účelově.) Není mi znám žádný důvod – a ani JMK žádný takový neuvádí – pro který by škola s 341 žáky byla vadná a škola s 342 již ne. Nastavení hranice počtu žáků jako takové lze proto vnímat jako chybný krok. Osobně se domnívám, že absolutní počet žáků školy není pro rozhodování o optimalizaci relevantní a neměl být brán v potaz vůbec.

2) *Kapacita školy (nejvyšší povolený počet žáků školy) naplněna na min. 75 %*

Ačkoliv naplněnost škol lze vzhledem k cíli optimalizace jako kritérium přijmout, navíc nastavení hranice právě na 75 % opět není nijak podloženo.

3) *Průměrná naplněnost tříd – min. 24 žáků ve třídě*

Stejně jako v předchozích dvou případech není stanovení tohoto minima nijak zdůvodněno.

4) *Vícestupňová oborová nabídka*

Znovu není uveden důvod, proč by školy, které vícestupňovou oborovou nabídkou nedisponují, měly být „optimalizovány“. Samotný fakt, že škola nemá např. nástavbové studium nebo se nejedná třeba o již sloučenou mateřskou, základní a např. praktickou školu, o ničem nevypovídá. Toto kritérium postihlo především střední průmyslové školy, u gymnázií nebyla absence vícestupňové oborové nabídky brána jako přítěž.

5) *Užívané nemovitosti v majetku JMK*

V tomto případě jde o zcela chybně zvolené kritérium. Ani tentokrát se pro ně v poskytnutých materiálech nenachází jediný podklad. Při projevech krajských představitelů se však hovořilo o placení nájmu, které představují příliš velkou finanční zátěž. Bohužel, vůbec není bráno v potaz, že pronájem budov může být v některých případech levnější než zajištění provozu objektů ve vlastnictví JMK.

Z poskytnutých materiálů navíc vyplývá, že Jihomoravský kraj na svém webu zveřejnil jen polovinu optimalizace – tu, která souvisí se slučováním škol. Jeho návrh má však ve skutečnosti dvě roviny. V té druhé jde o snížení výkonů (tj. počtu otevřených tříd) osmiletých gymnázií.

JMK jde především o počet dětí, které ze ZŠ odcházejí na víceletá gymnázia. Procentuálně by měly představovat 10 % z ročníku. Toto číslo nemá oporu v žádném z krajských materiálů. Dlouhodobý záměr (na základě zákona povinně zpracováváný dokument, <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=18546&TypeID=2>) hovoří o 12 %. Ačkoliv se JMK hájí, že doporučení MŠMT hovoří dokonce o 5 % gymnazistů z ročníku, sám tento fakt nic nemění. Jihomoravský kraj totiž žádný nový Dlouhodobý záměr nezpracoval, a tudíž jedná proti svým vlastním cílům a zcela bez koncepce.

To vše vyvolává otázku, zda lze takovýto způsob rozhodování přijmout či tolerovat, zejména pak v oblasti s tak zásadním významem, jako má školství. V době, kdy se uvažuje o celorepublikových změnách v síti škol, je zájmem všech, aby rozhodování probíhalo transparentně a na odborných základech. Měli bychom se zamyslet, zda Jihomoravský kraj jde v tomto ostatním příkladem, nebo nikoliv, a především, jak by rozhodování o budoucnosti škol mělo vypadat.